

(The National Interest, 02.02.2009)

Извештаји у медијима указују на то да ће председник Обама можда одустати од плана да замоли америчке партнере у НАТО да обезбеде већи број војних трупа за мисију у Авганистану. С обзиром на то колико су војно бескорисне биле многе формације из Европе, можда ће се испоставити да то и није велики губитак. Међутим, малокрвно понашање неких од европских чланица НАТО-а у Авганистану, указује на то да постоји много већи проблем. Реалност је да савезништва које је Вашингтон толико мукотрпно мамио сада се пре ослањају на симболизам и токенизам [\(1\)](#), него што су значајни додаци америчкој војној моћи. Непосредно након терористичког напада 11. септембра, владе земаља чланица НАТО по први пут у историји савезништва позвале су се на члан V – у коме стоји да напад на једну земљу чланицу значи напад на све остале земље. Америчке вође су поздравиле европска обећања о пружању подршке, и војна кампања у Авганистану под вођством САД убрзо је имала значајну НАТО компоненту.

Међутим, није прошло много пре него што су се појавиле сумње у то колико су европски савезници били озбиљни у вези са својим војним учешћем у тој војној операцији. Заправо, изгледа да је већина влада НАТО земаља распоређивање својих трупа третирали пре као слање кадрова за хуманитарно деловање и рад на изградњи нације, него као на учешће у ратним операцијама. Најтежи део војног терета био је препуштен снагама САД и само пар других земаља, на првом месту Канади, Британији и Холандији.

Већина чланица НАТО-а је ставила разна ограничења у вези са употребом њиховог војног особља. Некима су забрањене ноћне операције (које су по себи много опасније). Другима је забрањено да буду распоређени у одређене области земље – прецизније речено, у области где долази до значајних борби и где би додатне трупе могле бити од некакве користи.

Немачка по том питању спада у највеће забушанте. Берлин је ограничио размештање својих трупа на северни регион Авганистана, у коме буквално нема никаквих сукоба. Упркос сталним молбама Вашингтона, немачка влада је одбила да повуче та ограничења. Ни то не мора да буде нека штета. У извештају немачког парламента из децембра 2008. закључено је да државне трупе у Авганистану највећи део свог времена проводе у ленчарењу и испијању пива, и да је већина војника сада превише угојена и ван кондиције

те да не би могли да буду од користи у војним операцијама.

Жеља америчких савезника да своје трупе задрже даље од опасног подручја не односи се само на арену у Авганистану – нити кад смо већ код тога, само на НАТО савезнике. Сличан модел је уочен и приликом распоређивања јужнокорејских и јапанских снага у Ираку. Сеул је инсистирао да његове трупе буду стациониране само у ирачком Курдистану, за који се зна да је најбезбеднија област у земљи. Али влада Јужне Кореје је оличење смелости у поређењу са јапанском владом. Токио је послао своје одбрамбене СДФ јединице (Self-Defence Force) у Ирак уз инсистирање да се деловања тих трупа ограниче на испуњавање неборбених задатака. У ствари, јапанске само-одбрамбене јединице су морале обавезно да буду (од)брањене од стране трупа других савезничких земаља. Стога, са војне тачке гледишта, јапански допринос није био од користи приликом окупације – заправо, био је додатна обавеза.

Такве епизоде указују на то да је већина, наводно, америчких војних партнера више заинтересована за токенизам и симболичну безбедност него за то да играју значајнију улогу у рату. Владе тих земаља желе да покажу како су оне добри савезници и “вољни” учесници у мисијама које воде САД, а да се притом излажу врло малим или још боље никаквим ризицима на бојном пољу. Такво понашање може да умири савест политичких вођа у савезничким престоницама, и може да се допадне америчким политичарима за које је симболизам много важнији од суштине. На тај начин се може подвалити чак и иначе сумњичавој америчкој јавности. Међутим, то је од слабе, ако је од икакве, вајде америчкој војној моћи.

Човек се понекад запита да ли амерички лидери верују да би земља требало да има савезнике само форме ради, по цену тога да ти војни партнери доносе минимални удео на заједничку трпезу. Зашто би иначе амерички званичници толерисали токенизам који је очигледан у доприносима савезника у Ираку и Авганистану? И зашто би ти исти званичници показивали такав ентузијазам поводом примања нових малих, војно безначајних чланова у НАТО савез?

Последња рунда НАТО експанзије примила је под крило такве моћне војне силе као што су Естонија, Летонија, Литванија и Словенија. Према издању из 2008. године веома цењене публикације *The Military Balance*, годишњи буџет за одбрану Естоније износи 386 милиона долара, а у земљи постоји 4,100 активних војника на дужности. Бројке у Латвији су 475 милиона долара и 5,996 војника; Литванија, 470 милиона долара и 13,850 војника; и Словенија, 750 милиона долара и 5,973 војника. На прошлогодишњем самиту НАТО-а у Букурешту, лидери алијансе дали су зелено светло за пријем у чланство Хрватске и

Албаније. Приступом Хрватске би се додало 875 милиона долара и 17,660 војника, док би Албанија придодала 208 милиона долара и 11,020 војног персонала.

Свеукупно гледано, такве чланице потроше мање на своју војску за годину дана него што Сједињене Државе потроше у Ираку за две недеље. Права је мистерија како би примање таквих војних пигмејаца у Алијансу могло да повећа безбедност Сједињених Држава. Заправо, пошто код неких од ових земаља постоје озбиљне тензије са суседима, оне не само да нису војно релевантне, већ је и сама њихова безбедност отворено угрожена, што би Сједињене Државе могло да увуче у непотребне сукобе.

Политичари Сједињених Држава морају да буду много реалистичнији што се тиче употребне вредности савезништава. Савезници сами по себи нису ни добри ни лоши. Међутим, амерички званичници не би смели да се претварају како савезници дају значајан војни допринос - кад чињенице говоре другачије. Симболичка и токенизам безбедност од мале је практичне користи, а опет, то је ниво пружања „савезничке помоћи“ који је сувише распрострањен код свих америчких савезника.

Тед Гален Карпентер, потпредседник за студије одбране и спољне политике на Институту
ту
Cato,
аутор је осам књига о међународним односима, дописни уредник у
The National Interest.

Фусноте:

1. Токенизам (toke-nism) – сленг са пренесеним значењем који се користи да опише ситуације у којима нпр. маргиналне групе или деца имају могућност да кажу своје мишљење, а истовремено имају малу могућност да изаберу садржај, начин комуникације, или да утичу на саму организацију догађаја. У моделу “лествица партиципације” који Роџер Хант примењује у мерењу степена учешћа деце у одлучивању, а који се састоји од седам нивоа, токенизам представља трећи ниво партиципације (први и други су манипулација и декорација), и описан је као “имају могућност да кажу своје мишљење, али малу могућност да утичу на главне одлуке и ток догађаја”, прим.прев.